

DESPESA PÚBLICA I DESIGUALTAT SOCIAL
Germà Bel
(Article publicat a *La Vanguardia*, 22 d'abril de 2014)

La setmana passada Manuel Valls, nou primer ministre francès, va concretar la retallada de despesa pública de 50.000 milions € que el president Hollande havia anticipat tres mesos enrere. Argumentava Valls: "Li devem la veritat als francesos, no és Europa la que ens imposa les seves eleccions, però la nostra despesa pública suposa el 57% del PIB...No podem viure per sobre de les nostres possibilitats i hem de trencar aquesta lògica del deute que ens té lligats de mans". Em sembla digne d'elogi. Primer, perquè va defugir el populisme de responsabilitzar la UE per mesures impopulars, al qual tants han recorregut. Segon, perquè planteja un problema al qual la societat francesa hauria d'haver estat exposada fa temps, bastant abans d'arribar a una despesa pública del 57% del PIB i un deute públic del 93 % del PIB.

La retallada de la despesa a França planteja preocupacions comprensibles pels seus potencials efectes sobre la desigualtat social. Però procedeix evitar associacions simples entre despesa pública i desigualtat. Guntram Wolff va publicar a 2013 la nota *Inequality and adjustment in Europe*, on comparava l'evolució de la desigualtat social a l'Eurozona entre 2007 i 2011. França i Espanya eren els dos països en què més havia augmentat la desigualtat, mentre que aquesta s'havia reduït a Alemanya i Holanda. Això tot i que la despesa pública havia crescut igual o més a França i Espanya. La comparació entre França i Alemanya és molt il·lustrativa: Encara que la despesa pública francesa supera l'alemanya en més de 10 punts del PIB, la desigualtat en 2011 era notablement menor a Alemanya.

El primer factor per entendre aquestes discrepàncies es troba en el nivell i evolució de la desocupació, principal agent de desigualtat. També podria exercir gran influència la manera com es distribueix la despesa pública, a qui beneficia en major mesura. En aquest sentit, recordo un moment estel·lar de l'última campanya presidencial als EUA, quan el candidat republicà Romney va ser gravat (i difós) afirmant que els beneficiaris de subsidis federals, el 47% dels nord-americans, eren electors naturals d'Obama. Més enllà del seu elitisme, el més xocant és que ignorava que els estats amb més subsidis federals per habitant són estats tradicionalment republicans. Això és així per la gran concentració de subsidis en despeses de pensionistes i en l'agricultura, molt més quantiosos que els subsidis de *benestar*, que són els dirigits a la població en pitjor situació econòmica.

A qui beneficia la despesa pública ? Necessitem resposta per a aquesta pregunta abans d'emetre judicis contundents sobre la despesa i la desigualtat. Per cert, això em recorda que en els últims cinc anys els ajustos en l'ocupació pública a Espanya han reduït les nòmines en un 10% a les CCAA, però en menys de l'1% en el govern central. Les CCAA gestionen els serveis públics amb major impacte en la cohesió social, com l'educació i la sanitat, així que es fa fàcil deduir quins efectes tenen sobre la desigualtat aquestes prioritats en les retallades.